

TELEVİZYONUN KAMUSAL ALANI VE MEKÂNSAL ANLAMI YENİDEN ÜRETİMESİ: SİVRİHİSAR ÖRNEĞİ*

Ali Fuat Dönmez** - Ahmet Burak Kahraman***

Öz

Sinema ve televizyonun icadı anlamlar üzerinde yeni bir çağın başlamasını sağlamıştır. Görüntü ve ses teknolojilerinin birleşmesi kişilerin bu araçlara aşırı ilgi duymalarına neden olmuştur. Sinemada ve televizyonda görülen mekânlar değer kazanarak popülerleşmiştir. Popülerleşmeyle birlikte mekânlar ve kamusal alanlar eski anlamlarını kaybederek televizyonun kattığı anlamları kazanmışlardır. Televizyonla birlikte kamusal alan olarak kabul edilmeyen mekânlar kamusal alan niteliği kazanmışlardır. Kamusal alan niteliği kazanan ve popülerleşen mekânlar farklı kültürlerden kişilerin ziyaretine açılmaktadır. Bu durum mekânların anlamların değişmesine ek olarak mekânın bulunduğu yerlerde sosyal ve ekonomik hareketlilik sağlamaktadır. Bu çalışmanın amacı televizyonun mekân ve kamusal alan üzerinde yaptığı değişimleri anlamaktır. Amaca yönelik örneklem olarak Gönül Dağı dizisi ve dizinin çekildiği Eskişehir'in Sivrihisar ilçesi seçilmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden literatür taraması tekniği kullanılmıştır. Google Earth ve Yandex Haritalar kullanılarak mekân isimlerindeki değişiklikler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Google Street View ve Gönül Dağı dizisinin YouTube'daki bölümleri kullanılarak mekân görselleri örnek olarak sunulmuştur. Yapılan analizlerde televizyonun, mekânların var olan anlamlarını değiştirerek yeni anlamlar ve popülerlik kazandırma açısından önemli bir araç olduğu sonucuna varılmıştır. Televizyonla başlayan ve harita uygulamaları üzerinden devam eden mekânsal anlamın değişmesi sürecinin sosyal bilimler açısından incelenmesi bu makalenin özgün değerini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyoloji, Mekân, Televizyon, Sivrihisar, Gönül Dağı Dizisi.

* Bu çalışma Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

** Yüksek Lisans Öğrencisi Ali Fuat Dönmez, Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü. E-posta: afalifuatdonmez@gmail.com. Orcid:0009-0006-0812-3437

*** Prof. Dr. Ahmet Burak Kahraman, Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü. E-posta: burakkahraman@erciyes.edu.tr. Orcid:0000-0003-3995-1172

Bu makaleye atıf için: Dönmez, Ali Fuat ve Kahraman, Ahmet Burak. (2025). Televizyonun Kamusal Alanı ve Mekânsal Anlamı Yeniden Üretmesi: Sivrihisar Örneği, SDE Akademi Dergisi, 5(3), 427-463

TELEVISION’S REPRODUCTION OF PUBLIC SPACE AND SPATIAL MEANING: THE SİVRİHİSAR EXAMPLE

Ali Fuat Dönmez - Ahmet Burak Kahraman

Abstract

The invention of cinema and television ushered in a new era of meaning. The convergence of visual and audio technologies led to an intense interest in these media. Places seen in cinema and television gained value and popularity. With this popularity, places and public spaces lost their former meanings and acquired the meanings added by television. With the advent of television, spaces that were not considered public spaces gained public status. These spaces, which gained public status and popularity, are opened to visitors from diverse cultures. This not only changes the meanings of spaces but also fosters social and economic mobility in the locations. The aim of this study is to understand the changes television has wrought on space and public space. The TV series “Gönül Dağı” (Mountain of Hearts) and the Sivrihisar district of Eskişehir, where the series was filmed, were selected as a purposive sample. The study employed a literature review technique, a qualitative research method. Content analysis was used to analyze changes in place names using Google Earth and Yandex Maps. Visuals of places are presented using Google Street View and YouTube episodes of the TV series “Gönül Dağı.” The analyses concluded that television is a significant tool for transforming existing meanings of places, bringing them new meanings and popularity. The social science examination of the process of spatial meaning change, which began with television and continued through mapping applications, constitutes the unique value of this article.

Keywords: Sociology, Place, Television, Sivrihisar, Gönül Dağı TV Series.

Giriş

Telefon, telgraf gibi iletişim araçlarının yaygınlaşması farklı toplumların ve kültürlerin birbirlerinden etkilenmelerini sağlamıştır. Gazete, sinema, televizyon gibi kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle birlikte ise bu süreç giderek hız kazanmıştır. Kitle iletişim araçları fiziksel mesafelerin önemini azaltmıştır. Buna ek olarak kitle iletişim araçları sanal ve gerçek arasındaki çizgiyi zamanla yok etmeye başlamıştır.

1938 yılında CBS Radyosu tarafından yapılan “Dünyalar Savaşı” isimli program sanal ve gerçek arasındaki çizginin yok olmasına verilecek örnekler arasında yer almıştır. Programın akışı içerisinde son dakika haberi olarak Marşlıların dünyaya saldırmak için geleceği söylenmiştir. Bu söylem tamamen “Dünyalar Savaşı” programının içinde yer alan bir senaryo olarak sunulmuştur. Radyo programcılarının bu durumun gerçekten yaşanmadığını söylemelerine rağmen insanlar panik olarak sokaklara dökülmüştür. Yapılan araştırmalarda 1.7 milyon izleyici programın gerçek bir haber olduğuna inanmışlardır (Özçetin, 2024:102). New Jersey halkı, olmayan Marşlılardan kaçmışlardır (Sterling & Kittross, 2010:327). Radyonun o dönemin en güvenilir ve en popüler kitle iletişim aracı olmasından kaynaklı kitleler radyodan gelen bir sesi sorgulamamıştır. Sinema ve televizyon teknolojilerinin gelişmesi ise ses ile görüntüyü birleştirerek çok daha gerçekçi durumlar sunmuştur. Kişiler olmayan mekânların varmış gibi gösterildiği veya olan mekânların yeni anlamlar kazandığı programlar, diziler ve filmler izlemeye başlamışlardır.

Raymond Williams’a göre televizyon, bilimsel ve teknik araştırmalar için icat edilmiştir ancak enformasyon ve eğlence medyumunu, sosyal iletişim medyumunu olarak o kadar büyümüştür ki toplumsal ilişkilerin değişmesine neden olmuş, kendine ait bir kültür oluşturmuştur (Şentürk, 2009:191).

Televizyon, sinemadan farklı olarak kişilerin kamusal alana çıkmadan evlerinden eğlenebilmelerini sağlamıştır. Özellikle Amerika’da kişiler işlerinden kalan vakitlerinin büyük çoğunluğunu televizyon karşısında geçirmişlerdir. Televizyon görselliği ve popülerliği kullanarak yeni kamusal alanlar ve mekânlar yaratmaya başlamıştır. Literatür tarandığında Lefebvre

(2014) mekânın anlamının toplumlar tarafından oluşturulacağını ifade etmiştir. Televizyon da kitle iletişim aracı olmasından kaynaklı toplumlara sunduğu programlarla mekânların anlamlarını etkilemiştir. McLuhan (2017:108) televizyonun iletlediği mesajlarla ve görüntü teknolojileriyle mekânın anlamını yeniden üreteceğini ifade etmiştir. Gerbner ve Gross (1976) televizyon üzerine yaptıkları çalışmada televizyonun kişilerin gerçeklik algılarını değiştirdiği sonucuna ulaşmışlardır. Gerçekliğin değişmesi mekânın gerçekliğini de etkilemiştir. Baudrillard (2005) ve Postman da (2010) Gerbner ve Gross gibi televizyonun gerçekliği değiştirdiğini ve yeni bir gerçeklik oluşturduğunu savunmuştur. Televizyonun bu özellikleri mekânların anlamları üzerinde etkili olmuştur.

Çalışmada, “Televizyon mekânsal anlamı değiştirme gücüne sahip olmuş mudur?”, “Televizyon mekânlara popülerlik kazandırmış mıdır?”, “Televizyon yeni kamusal alanlar oluşturmuş mudur?” sorularına yanıt aranmıştır.

1.Yöntem

Bu çalışmada televizyonun kamusal alanlar ve mekânlar üzerinde gerek isimsel gerek anlamsal açıdan yarattığı değişimi anlamak, amaçlanmıştır. Çalışma için Sivrihisar ilçesi ve ilçede çekilen Gönül Dağı dizisi seçilmiştir.

1.1. Araştırma ve Analiz Modeli

Bu çalışma Gönül Dağı dizisinin mekân temsillerini analiz etmek amacıyla nitel araştırma yöntemiyle yürütölmüştür. Çalışmada saha araştırması yer almamış, anket ve mülakat teknikleri kullanılmamıştır. Çalışma literatür taramasına dayalı betimsel bir zeminde hazırlanmış, var olan fotoğraflar ve harita görüntüleri üzerinden içerik analizi yöntemiyle tamamlanmıştır.

Çalışmada öncelikle kamusal alanın tanımı incelenmiş sonrasında mekân ve hafıza ile ilgili tanımlara bakılmıştır. Tanımlardan sonra bu üç kavramın birbiri ile bağlantıları ve televizyonun bu tanımlar üzerinde ne

gibi etkileri olduğu literatüre dayanarak sunulmuştur. Daha sonrasında Sivrihisar'da yer alan mekânların Gönül Dağı dizisi ile nasıl yeni anlamlar kazandığı haritalar üzerinden örneklendirilmiştir. Birinci yazarın Sivrihisar ilçesi hakkındaki bilgi ve tecrübeleri seçilen mekânların tarihsel ve toplumsal bağlamının yorumlanmasında destekleyici olmuştur.

Çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturmak için kamusal alan, mekân, kitle iletişim araçları ve televizyon ile ilgili yazılmış tezler, makaleler, kitaplar incelenmiştir. Yapılan çalışmalarda mekânla, kamusal alanla ilgili tanımlar yaklaşımlar alınmış, tanımların üzerinde kitle iletişim araçlarının ve televizyonun yarattığı etkiler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Dizideki mekânların temsil biçimleri değerlendirilmiş, gerçek mekânlarla olan ilişkileri sosyolojik bağlamda tartışılmıştır.

Günümüzde kişiler harita uygulamalarını sıklıkla kullanmakta, bilinmeyen bir yere giderken harita uygulamalarındaki mekân isimleri belirleyici olmaktadır. Bu durumdan kaynaklı çalışmadaki görseller Google Earth, Google Street View ve Yandex Haritalar kullanılarak elde edilmiştir.

2. Kamusal Alanın Ortaya Çıkışı

Kamusal alan, hafıza ve mekân birbirleri içinde kendilerine yer bulan, birbirlerini destekleyen kavramlar olmuştur. Kamusal alan ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır ancak kamusal alan çalışmaları genellikle Jürgen Habermas, Richard Sennet ve Hannah Arendt'in çalışmalarıyla temellenmiştir.

Kamusal alan en genel anlamıyla kişilerin bir arada yaşadığı, toplumsal hayatta birbirleri ile iletişime geçtikleri, fikirlerini paylaştıkları ve var olma amacı taşıdığı alan olarak tanımlanmıştır. Buna ek olarak kamusal alan halk meydanları olarak kabul edilmiştir (Ataman, 1998:15). Arendt (1994) ve Sennet (2002) gibi düşünürler meydanı çok geniş kitlelere hitap edecek büyük alanlar olarak tanımlarken, Habermas (2017) gibi bazı düşünürler halk kesimlerinin fikirlerini tartıştığı çok büyük olmayan toplantı mekânları olarak düşünmüştür.

Arendt ve Habermas'a göre kamusal alan siyasi bilginin ve entelektüel bilgi birikiminin paylaşıldığı alan olmuştur (Çetin, 2006:9). Arendt, Habermas'dan farklı olarak toplumsal alan fikrini geliştirmiş bunun neticesinde toplumsal alan, özel alan ve kamusal alan arasındaki üçüncü bir bölge olmuştur. Toplumsal alan, kamusal alan ve özel alan arasındaki ayrımın çizgilerini bulanıklaştırmıştır. Bu alan hane halkının siyasete girmedığı ama insani gereksinim olan iletişimi yaşayabildiği alan olmuştur (Arendt, 1994:59).

Arendt'in kamusal alanı kişiler için bir seçim değil bir zorunluluk olmuştur. Arendt'e göre hiçbir insan diğer insanların varlıkları olmadan yaşayamaz. İnsanlar bir arada birbirleriyle sürekli iletişim halinde olmak zorundadır. Arendt başkalarıyla iletişime geçmeyen kişileri insan kategorisinde değerlendirmemiştir. Onları “animal laborans” (sadece hayatını devam ettiren, insani özellikler taşımayan canlı) olarak adlandırmıştır (Arendt, 1994:40).

Habermas ise kamusal alanı Antik Yunan devletlerinden incelemeye başlamıştır (Dursun & Yıldız, 2022:6). Habermas'ın kamusal alanı eşitlikçi ve özgürlükçü bir yapıya sahip olmuştur. Habermas'a göre bir kamusal alandan bahsedilecekse o alanda kişilerin toplumsal konularda fikrini özgürce ifade etmesi gerekmektedir (Kaya, 2021:6). Habermas kamusal alanın ve kamu alanının karıştırılmaması gerektiğini belirtmiştir. Kamusal alanı fikirlerin konuşulduğu siyasi ortamı etkileme gücü olan bir alan olarak tanımlamıştır. Kamu alanını ise devlet organlarına bağlı normal vatandaşların giriş çıkışının zor olduğu kapalı bir alan olarak tanımlamıştır (Habermas, 2017:58).

17.yüzyıldan sonra burjuvazinin ortaya çıkmasıyla kişiler, kamusal alanda özgürce fikirlerini konuşabilecekleri mekânlara sahip olmuşlardır. O dönemin şartlarında kamusal alan burjuvazinin isteği çerçevesinde şekillenmiştir. 18.yüzyıla gelindiğinde kentlerin genişlemesi ve sosyal ağların kurulmasıyla birlikte kamusal alan kavramı giderek güçlenmiştir (Ataman, 1998:21). Burjuva kamusunun ortaya çıkmasıyla halk ve devlet arasında üçüncü bir yaklaşım ortaya çıkmıştır (Kaya, 2021:29). Negt ve Kluge ka-

musal alanın sadece burjuvanın elinde olmasına karşı çıkmıştır. Burjuva kamusal alanın karşısında olan proleter bir kamusal alan fikrini savunmuşlardır. Proleter kamusal alanı üretimin kamusal alanları olarak görerek burjuva kamusal alanının içinde yer almayan mekânları kamusal alana dâhil etmişlerdir. Bu yeni kamusal alan fikrini burjuva kamusal alanından daha kapsayıcı olarak görmüşlerdir (Çetin, 2006:29). Habermas sanayi devrimi ve kamusal alan arasında bağlantı kurmuştur. Modernleşme öncesi kamusal alandaki denetimden kaynaklı özel alanlara itilen toplumsal konuşmalar modernleşme sonrası tekrar kamusal alana gelmiştir. Kamusal alan ise eskiye göre değişiklik geçirerek herkese açılmıştır (Kaya, 2021:28).

Burjuvanın önde gelenlerinin evlerinin salonlarında başlayan bu kamusal alan zamanla toplumun diğer kesimlerine de yayılmıştır. Kahvehaneler, tiyatro, kent meydanları gibi yerlerde halkın her kesimi kamusal alana dâhil olmuştur.

Sennet ise kamusal alana farklı bir açıdan yaklaşmıştır. Onun bakış açısına göre özel alan dışında kalan her yer kamusal bir alan özelliği göstermiştir ve herkesin katılımına açılmıştır. 18.yüzyılda yaşanan değişim en çok sosyal alanlarda olmuştur. Park ve kafe sayısında artış yaşanmış, sokaklar yayalara göre düzenlenmiş, sadece burjuva sınıfının ulaşabildiği tiyatrolara halkın ulaşması da sağlanmış, tüm bu sürecin sonunda halkın kamusal alanlara erişmesi kolaylaşmıştır (Sennet, 2002:34).

Kamusal alan ile mekân arasında doğrudan bağlantı bulunmaktadır. Her toplum ve kültür kendi kamusal mekânlarını oluşturmuştur (Lefebvre, 2014:61). Toplumsal birliğin sağlanması, ortak fikirlerin bir sembol etrafında toplanması mekân sayesinde olmuştur. Mekân gündelik işlerin yapıldığı, kişilerin iletişimde olduğu, aktarımın ve hatırlamanın yeri anlamına gelmiştir. Mekân ve toplum birbirini tamamlamış, değiştirmiş ve etkilemiştir (Halbwachs, 2023:162).

Habermas kamusal alanın en önemli mekânları olarak kahvehaneleri göstermiş ve 18. yüzyılın başlarında Londra'da 3000'den fazla kahvehane olduğunu ifade etmiştir. Habermas'a göre her kahvehane konu bakımından kendisine özgü bir farklılığı barındırmış ve bu kahvehanelerde siyaset-

ten sanata, gündelik konulardan edebiyata birçok farklı konu konuşulmuştur (Habermas, 2017:100).

Sennet de Habermas'ın kahvehanelere yüklediği anlamı yüklemesi, ikisinin de fikirlerinin ortak bir gözlemin sonucu olduğunu göstermiştir. Kahvehanelerde zamanla belli kurallar ortaya çıkmış ve kişiler bu kurallar bağlamında oturup birbirleriyle iletişime geçmiştir. Kahvehanelerde sınıf ayrımları mümkün olduğunca göz ardı edilmiştir çünkü sınıf farkı olmadan herkesin her konuda konuşabilmesi savunulmuştur (Sennet, 2002:117). Kahvehane, tiyatro, kent meydanları gibi mekânlar kamusal alanın var olabildiğini sağlamıştır.

Kamusal alanın tek ve belirli bir mekânı olmamıştır (Çalışır, 2021:264). Ali Madanipour, Kevin Lynch, Matthew Carmona, Stephen Carr, Jane Jacobs, William Whyte, Ian H. Thompson gibi kamusal alan üzerine yazan düşünürler, iletişimin, insan ilişkisinin olduğu ve herkese açık mekânların kamusal alan olduğunu ifade etmişlerdir. Yine bu düşünürler gündelik mekânların aynı zamanda kamusal alan olduğu fikrini ve bir kentin kent olabildiğinin kamusal alanlara bağlı olduğunu savunmuşlardır (Uysal Bilge, 2021:143).

3.Mekânın Anlamı

Mekân sözlükte “yer” anlamıyla bulunmaktadır. Mekân ilk görülen yerdir. Mekân günlük deneyimin gerçekleştiği, kişiyi kamusal alandan ayıran özel alanın başladığı, kişilerarası ilişkilerin olduğu, oda, sokak, kent gibi birçok faktörü içine alan bir yer olarak tanımlanmıştır (Coşut, 2005:44).

Mekânlar 20.yüzyılın ortalarına kadar mimari alanlar olarak incelenmiş olsa da her zaman bundan daha fazlasını içinde barındırmışlardır. Mekân, içinde yaşayan veya oradan gelip geçen kişilerin ona yüklediği anlama göre tekrar tekrar şekillenen ve toplumu şekillendiren bir yer olmuştur. Bu durumun anlaşılması mekânı sosyal bilimlerin çalışma sahasına yaklaştırmıştır. Sosyal bilimcilerden önce matematikçiler mekân tanımlarında etkin olmuş ancak değerlendirmeleri sadece matematikle yapmışlardır. Mekâ-

nın açıklanabilmesi için yalnızca matematik yeterli olmamıştır (Lefebvre, 2014:34). Pozitivist paradigma mekânı geometri ile, postmodern paradigma eşitlik ve özgürlüğün yeri olarak, eleştirel paradigma ise zamanın ve insan eylemlerinin merkezi olarak açıklamıştır (Tellan, 2016:139). Bu sayede mekân, sosyoloji, felsefe, psikoloji gibi birçok bilim dalı için önemli bir alan olmuştur. Birçok bilim dalının incelemesi, mekânı merkezi bir konuma getirmiştir. Foucault yaşanan çağı “mekân çağı” olarak tanımlamıştır (Foucault & Miskowiec, 1986:22).

Mekân, içerisinde kültürü, fikirleri, yaşam tarzını barındırmaktadır. Bir mekânın anlam kazanabilmesi için bu unsurları bir arada kullanması gerekmektedir. Bu unsurları içinde barındırmayan mekânlar kişilerle bağ kurma konusunda sorunlar yaşanmasına yol açmıştır.

Modern kentleşmenin artmasıyla birlikte mekânlar farklı anlamlar kazanmaya da başlamıştır. Modern kentler ekonomik ve sosyal gelişmelerin yaşandığı, farklı kültürlerden kişilerin bir araya geldiği merkezler olmuştur (Wirth, 1938:2). Kentin bu tür imkânların merkezinde yer alması nüfus yoğunluğunun artmasını sağlamıştır. Nüfus yoğunluğunun artması yüksek katlı binaların yapılmasını gerektirmiş, apartman tarzı binaların yapılması da kişilerin mekânla bağ kurmasının önüne geçmiştir. Özellikle kişilerin daha güçlü bağlar hissettikleri müstakil evlerden farklı olarak apartman daireleri kişilerin sadece gelip konakladıkları mekânlar haline gelmiştir. Çoğu kişi eski müstakil evleriyle ilgili anıları daha derinden hissederken apartman dairelerinde bu durum azalmıştır. 1902 yılında New York Independent gazetesinde yer alan bir yazıda apartmanların komşuluk ilişkilerini ortadan kaldırdığı, yardımseverliği azalttığı anlatılmıştır (Sennet, 1999:79). Bu özelliklerin azaltılması mekânın içini dolduracak ruhun oluşmasının önüne geçmiştir.

Mekânın ait olmaya dair bir anlamı içinde barındırması gerekir aksi takdirde mekâna ait olunmazsa mekân sadece boş bir yer olacaktır (Coşut, 2005:47). Mekân boş kalırsa zamanla başka insanların bakış açılarıyla yeni anlamlar kazanacaktır (Sennet, 1999:222). Kamusal alan ve mekân, zamanın şartlarına göre birbirlerini şekillendirmiştir. Kişilerin sosyalleştiği,

görüşlerini paylaştığı kamusal alanlar aynı zamanda kişilerin anlam yüklediği toplumsal mekânlar olmuştur. Mekânlar bu özelliklerine ek olarak toplumsal hafızanın korunması içinde rol oynamıştır.

4.Hafızanın, Mekân ve Kamusal Alanda Anlam Kazanması

Hafıza bir toplumun veya topluluğun geçmiş ve geleceği arasında kurduğu köprü olarak tanımlanmıştır. Hafıza tek bir kişinin aktarabileceği bir olgu olmadığından hafızanın aktarılabilmesi için tüm toplumun iş birliği yapması gerekmiştir. Mekânda olduğu gibi her toplum kendi yaşayış biçimine ve kültürüne göre hafızayı üretmektedir. Toplumsal hafızanın korunmasında ve aktarılmasında toplumun/ topluluğun anlam yüklediği fiziki mekânlar önemli yerler olmuştur. Hafızayı koruyan mekân, tarihi bir kale olabileceği gibi herhangi bir bina da olabilmektedir. Assmann (2015:42) bu durumu “Hatırlama figürleri, belli bir mekânda cisimleştirilmek ve belli bir zamanda güncelleştirilmek isterler. Yani coğrafya ya da tarihi anlamda olmasa da her zaman somut bir mekâna ve zamana dayanırlar.” şeklinde açıklamıştır.

Her toplumsal bellek mekânda kendisine yer bulmaktadır. Hafızayı sabit olarak yansıtacak bir mekânın varlığının olmaması hafızanın korunmasını zorlaştıracak etkenler arasında yer almıştır. Mekânlar hem geçmişin hatırlanması için hem de hafızanın yeniden şekillenmesi için önemli hatırlatıcılar olmuştur (Halbwachs, 2023:174). Geçmiş, şimdinin içinde ve mekânda sürekli yeniden yaratılmaktadır (Urry, 1999:18).

Halbwachs, mekânı tanımlarken sadece bina gibi geometrik şekillerden bahsetmemiştir. Halbwachs mekânı tanımlarken eşya, sokak, bahçe gibi somut izlenime sahip olan yerleri de hafızanın içine dâhil etmiştir. Bir yetişkin yaşadığı evden ayrıldığında anılarından koptuğunu düşünecektir ancak büyük çerçeveye bakıldığında yaşadığı yerde kazandığı tecrübeler, sosyal etkileşimde öğrendiği bilgiler onunla kalacaktır. Kişi gittiği yerde bu anılardan ve hafızadan yararlanarak uyum sağlamaya çalışacaktır (Halbwachs, 2022:134).

Nora da Halbwachs gibi hafıza mekânlarını sadece mimari açıdan görmemiş, ona göre hafıza mekânları, geçmişî hatırlatacak somut olan her şey olarak tanımlamıştır. Nora'ya (2022:43) göre olaylar tarih için ne kadar önemliyse, mekânlar da hafıza için o kadar önemli olmuştur. Somut bir hatırlatıcının olması toplumsal hafızanın kalıcı olmasını sağlamıştır. Hafıza mekânları sadece hatırlamak için değil, zihinlere ulaşma ve orada yer bulma fonksiyonlarıyla toplumsal hayatın içinde olan ve kültürün parçasını oluşturan durumlar için de önemli olmuştur (Özdemir & Cengizoglu, 2023:81).

Kamusal alanda kendisine yer bulan birçok somut hafıza mekânını toplum için bir simge anlamı haline gelmiş, bu simgeler ise mekanın anlam kazanmasına yardımcı olmuştur (Özdemir, 2023:124). Lefebvre (2014:153) dili de bir simge olarak görmüş ve mekânların anlam kazanmasında önemli bir yeri olduğunu belirtmiştir. Onun bakış açısına göre her dil farklı kültürlerin yansıması olmuştur. Bu durum mekânın tarzının, tanımlanmasının ve mekâna yüklenen anlamın o dile göre şekillenmesini beraberinde getirmiştir. Diller, mekânlarla birlikte toplumsal hafızanın en büyük taşıyıcı unsurlarından olmuştur. Bundan dolayı da Lefebvre mekânların üzerinde dile dayanan simgelerin bulunmasının mekânların anlamını oluşturma açısından önemli olduğunu düşünmüştür. Modern kentsel mekânlar sosyal alanda birçok şeyi dönüştürdüğü gibi hafızayı da dönüştürmüştür. Kentin çok hızlı yaşadığı dönüşüm toplumsal belleği de değiştirmiştir. Mills kentleri hatırlama ve unutma alanları olarak tanımlamıştır (Özgen & Sarı, 2021:131). Mills'in bu tanımı daha çok kentsel mekânlara verilen isimleri temsil etmiştir. İsimlendirme kentsel mekânlarda hafıza için önemli bir hatırlatıcı ve unutturucu olmuştur. Kentin standartlaşması kentte yaşayanların giderek daha az hafıza mekânına denk gelmesine ve bu nedenle toplumsal belleği giderek yitirmesine neden olmuştur (Alptekin'den akt. Temizkan, 2022:85). Yüksek katlı binalar estetik düşünülmeden yapılmış, bu binalar yapılırken kentin belleği olabilecek birçok yapı da zarar görmüş ve yok olmuştur (Lefebvre, 2014:101).

Modern toplumlarda mekân dinamik ve değişken bir yer olarak betimlenmiştir (Aytaç, 2017:4). Kentlerin sayısının artması mekânların

dinamiklik anlayışına farklılık getirmiştir. Tocqueville, Amerika'nın ilk dönemlerini incelediği, 1800'lü yılların ortalarında yazdığı metinlerinde Amerikan kentlerinin birbirine çok benzediğinin altını çizmiştir. Amerikan insanının maceracı olmadığını bu yüzden hep birbirine benzer monoton kentler oluşturduğunu söylemiştir (Sennet, 1999:84). Hafıza, mekân ve kamusal alanın modern kentlerle uğradığı değişim, kitle iletişim araçlarının ortaya çıkmasıyla devam etmiştir.

5. Televizyonun Kamusal Alan, Mekân ve Hafıza Üzerindeki Etkisi

20. yüzyılın başlarında icat edilen televizyon kitle iletişim alanında kendisinden önceki tüm icatları bünyesinde toplamış ve sonraki tüm icatları etkilemiştir. Postman (2010:92) televizyondan sonra çıkan bilgisayar teknolojisi ile ilgili her şeyin televizyondan öğrenildiğini savunmuştur.

II. Dünya Savaşına kadar kitlesel olmayan ilk yayınlar yapılmış ancak savaşın başlamasıyla televizyonun gelişimi yavaşlamış, savaşın bitiminden sonra ise yeniden hızlanmıştır. 1950'li yıllara gelindiğinde televizyon Amerika ve Avrupa başta olmak üzere dünyada yayılmaya başlamıştır. Amerika'nın banliyölerinde yaşayan halk için televizyon birincil eğlence aracı olarak görülmüştür (Boddy, 2010:372). 1970'lerin başına gelindiğinde televizyon Amerika'da hemen her evde kendisine yer bulmuştur. Kişiler evinden çıkmadan film izlemiş, haberleri dinlemiş, reklamları görmüştür (Postman, 2010:107). Televizyon bu özelliği sayesinde gittiği toplumun kültürünün içine girmeyi başarmış buna ek olarak başka kültürlerin birbiri içinde yayılmasına olanak sağlamıştır (Lull, 2001:116). Kişilerin özel alanlarında vakit geçirmesini sağlayan bir eğlence aracı haline gelen televizyonun icadı kişilerin kamusal alana çıkmasını sağlayan sinema gibi mekânların zarar görmesine ve evlerin içinde ayrı özel ve kamusal alanların da oluşmasına neden olmuştur.

Kentleşmeyle birlikte evlerde, tek oda halindeki evler duvarlarla bölünmüş farklı odalar yapılmaya başlanmıştır. Önce anne babaların ebeveyn odası ayrılmış sonrasında çocuklara da ayrı odalar yapılmıştır. Aile-

nin birlik içinde yaşaması duvarlarla yok edilmiştir. Odaların kendine özel görevleri ortaya çıkmaya başlamış, yemek odası, oyun odası gibi odalar kendisine yer bulmuştur (Sennet, 1999:44). Televizyonun evlere girmesiyle bu odalara televizyon odası da eklenmiştir. Aile üyeleri evde misafir olmadığında vakitlerinin çoğunu televizyon odasında geçirmiştir. Misafir olduğunda ise evlerin salonları aynı burjuva salonları gibi misafirlere açılmış ve bir kamusal alan oluşturulmuştur (Lull, 2001:46). Türkiye’de ise süreç biraz daha farklı gelişmiştir. Televizyonun her evde bulunmamasından kaynaklı kişiler televizyon izlemek için komşularına gitmiştir. Televizyon izlenirken bir yandan da gündelik konularla, siyasetle, izlenen diziyle ilgili sohbetler edilmiştir. Televizyon bu anlamıyla Türkiye’de özel alanın içinde bir kamusal alan yaratmıştır.

Televizyon bu özelliklerinin yanı sıra gerçekliğin yapısında değişimler meydana getirmiştir. Bunu yaparken mekânları, kültürleri ve bilgiyi kullanmıştır. Televizyon gösteriye dayalı bir toplum oluşturmuştur. Önemli olan gösterinin bir şekilde devam etmesi olmuştur. Gerçeklik gösteri tarafından şekillendirilmiştir (Debort, 1996:15).

Televizyon gösteri için her konuyu eğlenceli hale getirmeye çalışmıştır (Postman, 2010:101). Gösteriler kişilerin gözlerini ayıramayacağı şekilde televizyonda sürekli yer almıştır. Gösteri gerçek olmasa bile seyircinin bunu önemsemeyeceği şekilde yapılmıştır (Adorno, 2011:71). Bu sayede ciddi olaylar bile toplum için yeteri kadar önemli olmamıştır. Bu durum bir simülasyon olarak tanımlanmıştır. Gerçek olaylar bir ekran arkasından izlendiği sürece gerçeklik algısının kaybolmasına neden olmuştur. Televizyon gerçekliği kendisini gerçekten daha gerçek göstermiştir (Baudrillard, 2005:14). Gerbner ve Gross’un yaptığı araştırmada çok fazla televizyon izleyen kişilerin gerçeklik algılarının değiştiği sonucuna varılmıştır. Bu kişiler dünyayı daha korkutucu, daha güvensiz görmüştür. Çoğu hikâyenin kentlerde geçmesi ise izleyicilerin kentlere daha kuşkuyla yaklaşımlarını sağlamıştır. İzleyicilere herhangi bir toplumsal olaya karışma olasılıkları sorulduğunda fazla televizyon izleyenlerin korkutucu tahminleri seçme oranları, fazla televizyon izlemeyenlere oranla %33 daha fazla olmuştur (Gerbner & Gross, 1976:45).

Televizyon diziler ve reklamlarla kişilere sonu olmayan seçenekler sunmuştur. Dizilerin ve reklamların, psikoloji bilimini kullanarak bilinçaltına hitap eden yaklaşımları kitle toplumunun oluşmasında onları en önemli araçlardan biri haline getirmiştir (Lull, 2001:40). Televizyon dizilerinde gerçek olamayacak kadar iyi gösterilen hayatlar toplum tarafından arzu edilmeye başlanmış, lüks evler, son model arabalar, kişiler arası ilişkiler gibi birçok faktör diziler aracılığıyla toplumu etkilemiştir (Kula, 2012:508). Bu durumla yapılmak istenen halkın büyük çoğunluğunda kabul gören bir popüler kültür yaratarak toplumu tek tip haline getirmek olmuştur. Kişilerin giydiği kıyafetler, kullandıkları telefonlar, jest ve mimikler hepsi tek tip olmaya başlamıştır. Haberler, toplumsal olaylar bir popülerlik içinde ele alınmıştır. Popülerliğin bu kadar öne çıkması standartlaşmayı ve kitle kültürünü yaratmıştır (Güllüoğlu, 2012:65). Çoğu kişi televizyonda gördüğü oyuncular gibi olmaya çalışmıştır (Adorno, 2011:73). Frankfurt Okulu düşünürleri toplumun geneline yayılan bu kitle kültürünü “kültür endüstrisi” kavramıyla açıklamıştır (Güllüoğlu, 2021:69). Kültür endüstrisi, popüler kültürle birlikte hareket eden ve fordizm üretim tarzı gibi tek tip bir kültürün üretilmesini amaçlayan bir kavram olmuştur.

Kitle kültürü toplumun her kesiminde kendisine yer bulurken mekânları da kullanmıştır. Baudrillard (2005:29) bu duruma Disneyland örneğini vermiştir. Disneyland gibi kapıdan içeriye girildiğinde tüm gerçekliğin değiştiği eğlence merkezleri Amerika’nın ve dünyanın her yerinde kendini göstermeye başlamıştır. Topluma özgü olan tüm gerçeklik bu merkezlerde eğlenceli hale getirilerek simüle edilmiştir. Bu sayede kişiler gerçeklikle ilgili farklı görüşlere sahip olmaya başlamıştır. Eco da Baudrillard gibi Disneyland’ı örnek göstermiş, Disneyland’ın teknolojik imkânları kullanarak doğadan daha fazla gerçeklik sunabileceğini belirtmiştir (Eco’dan akt. Urry, 1999:204).

Televizyon, sinema, kitle kültürü, popüler kültür gibi unsurlar seyahatleri ve turizmi de etkilemiştir. Filmlerde ve televizyon programlarında yer alan mekânlar turistler tarafından daha çok ziyaret edilmeye başlanmış, bu sayede çekim yapılan yerlerin değeri artmış, aynı zamanda bu yerler ekonomik olarak da olumlu etkilenmiştir.

Cesur Yürek (Braveheart) filminin çekildiği İskoçya ve İrlanda'da turist sayısı 3 kat, Yüzüklerin Efendisi (The Lord of The Rings) filminin çekildiği Yeni Zelanda'da turist sayısı 1.5 kat, Miami Vice filminin çekildiği Miami'de turist sayısı 1.5 kat artmıştır. Çekim yapılan mekânlar çekimlerden sonra turist akınına uğramıştır. Burada bir istisna Truva filminde yaşanmıştır. Truva filmi Malta'da çekilmiştir ancak Truva'nın tarihinin ve Troya Tarihi Milli Parkı'nın Çanakkale'de yer alması turistlerin ilgisinin Çanakkale'ye kaymasına neden olmuştur. Çanakkale'de turist sayısında 2.5 kat artış yaşanmıştır (Çelebi Karakök & Çakmak, 2021:205).

Hollywood'a ek olarak dünyada çok popüler olan farklı yaş gruplarına hitap edecek şekilde farklı konularda, farklı uzunluklarda hazırlanan Japon animasyon dizileri animeler ve Japon çizgi romanları mangalar ülkelerindeki mekânların tanınmasını ve bölge turizmini önemli şekilde etkilemiştir. Animeler ve mangalar Japon Animasyon Derneği'nin 2018 yılı raporuna göre 2016 yılında anime endüstrisinin geliri dünyada Japonya dâhil 17.97 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Japonya'nın dahil olmadığı gelirde ise anime endüstrisinin geliri 2011 yılında 2.4 milyar ABD doları iken 2016 yılında 6.89 milyar ABD dolarına ulaşmıştır (Liu vd., 2021:2942).

Animelerin popülerleşmesi animelerde yer alan mekânların da popülerleşmesini sağlamıştır. Bu animelerden birisi 2007 yılında yayınlanan "Lucky Star" animesidir. Lucky Star ilk olarak manga serisi olarak çıkmış, daha sonrasında anime versiyonuna çevrilmiştir. Lucky Star'da yer alan Takamiya Tapınağı, Washimiya kasabasında yer alan Washinomiya Tapınağı'ndan esinlenerek oluşturulmuştur. Aynı zamanda animede kullanılan mekânlar Washimiya kasabasını kişilerin gözünde canlandırmıştır. Washimiya kasabası turizmi olmayan küçük bir kasabayken bir anda yerli ve yabancı turistlerin ziyaret merkezi haline gelmiştir. Anime yayınlanmadan önce Washinomiya Tapınağı'nın yılbaşı ziyaretçilerinin sayısı ortalama 90.000 iken 2010 yılında bu sayı 450.000'lere ulaşmıştır (Yamamura, 2015:62).

Türkiye'de ise 2002-2003 yıllarında yayınlanan Asmalı Konak dizisi benzer bir etkiyi göstermiştir. Dizinin yayınlanmasından sonra yerli ve yabancı turistler çekimlerin yapıldığı Kapadokya Bölgesi'ne yoğun ilgi

göstermiştir. Dizide kullanılan mimari yapıların çok sevilmesi bölgedeki benzer mimari yapıların otel olarak kullanılmasını sağlamıştır. Dizinin çekildiği konak ise ziyaretçilerin çokluğu nedeniyle müze gibi görülmeye başlanmıştır. Konak farklı yerlerden gelen kişilerin bulunduğu bir kamusal alan olmuştur. Başka bir benzer etki ise Muhteşem Yüzyıl dizisinde görülmüştür. Dizide tasvir edilen Topkapı Sarayı'na gelen ziyaretçi sayısında artış yaşanmıştır (Nalçakan & Canoğlu & Özsağ, 2017:77).

Kitle iletişim araçları sayesinde ziyaret edilen mekânların anlamı kitle iletişim araçlarının verdiği mesajlara göre şekillenmiştir. Kişiler filmlerde, televizyon programlarında gördükleri mekânları gerçek anlamında değil yansıtılan anlamda görmüşlerdir. Kitle iletişim araçları öncesinde hiçbir anlamı olmayan mekânları da popülerleştirmiştir. Turizm bu şekilde fayda sağlasa da turizmin zararları olacağını düşünenler de olmuştur. Mishan kitle turizminin bir dönemin sakin, sessiz mekânlarını tüketeceğini düşünmüştür (Mishan'dan akt. Urry, 1999:184). Farklı kültürlerden veya yaşantılardan gelen insanların mekânlara yoğun ilgisi o mekânların anlamlarının değişmesine de neden olacaktır. Mekânın tüketilmesinin hem fiziksel hem de anlamsal olarak gerçekleşeceği düşünülmüştür.

Kitle iletişim araçlarının sağladığı hız ve popüler kültürün çabuk değişkenlik göstermesi bu düşünceyi desteklemektedir. Bugün çok popüler olan bir mekân kendisine kitle iletişim araçlarında yer bulamadığında değerini çok çabuk kaybetmektedir. Değerini kaybeden mekân ilk anlamına dönmeyeceği gibi kitle kültürüne hitap etmeyi bıraktığı anda fiziksel olarak da geri plana atılacaktır. Kitle iletişim araçlarının sağladığı bu etkileri Gönül Dağı dizisinde ve Sivrihisar ilçesinde görmek mümkündür.

6. Gönül Dağı Dizisinin Sivrihisar'da Yer Alan Mekânların

Anlamlarında Yarattığı Değişim

Gönül Dağı dizisi 2020 yılının Ekim ayında yayınlamaya başlamıştır. Halen devam etmekte olan dizi beş sezonu geride bırakmıştır. Diziyi 149. bölüme kadar Yahya Samancı yönetmiştir. 150. bölümden itibaren ise Aslı

Kahraman yönetmektedir. Dizi Eskişehir'in Sivrihisar ilçesinde çekilmektedir. Dizinin konusunu üç amcaoğlunun (Taner Kaya, Veysel Kaya ve Ramazan Kaya) uçak ve icatlar yaparak bulundukları kasabaya bir teknoloji vadisi kurma fikirlerinin etrafında geçen olaylar, kasabalıların yaşam mücadelesi, aşkları, yardımlaşma duyguları oluşturmıştır.

Kaya ailesi ve karakterler Anadolu'nun kültürel dokusunu benimsemişlerdir. Dizide kullanılan mekânlar, müzikler Anadolu kültürünün bir yansıması olmuştur. Taner karakteri zeki, olgun, lider ruhlu biri olarak, Veysel karakteri sinirli, çalışkan, ailesi ve sevdikleri için her şeyi yapacak biri olarak, Ramazan karakteri ise hareketli, eğlenceli, duygusal biri olarak izleyicinin karşısına çıkmıştır. Karakterlerin her biri farklı değerleri temsil etse de bir araya geldiklerinde ortak amaca giden uyumlu bir birlikteliği temsil etmektedirler.

Dizide Sivrihisar ilçesi küçük bir kasaba olarak gösterilmekte ve ismi "Gedelli" olarak geçmektedir. Gönül Dağı dizisinin senaryosu Yozgatlı yazar Mustafa Çiftçi'nin bozkır ve Anadolu ile ilgili yazdığı hikâyelerden esinlenerek hazırlanmıştır (Kılıç Kiraz, İleri Gazetesi, 2023). Bundan kaynaklı dizi her ne kadar Sivrihisar'da çekilse de senaryo izleyiciye Yozgat olarak gösterilmektedir. Araç plakalarında da bu sebepten dolayı Yozgat'ın plaka kodu olan "66" kullanılmıştır. Plaka kodu nedeniyle ilk bölümlerde çoğu kişi dizinin Yozgat'ta çekildiğini düşünse de bölüm sayısı arttıkça ve internette dizinin bilgileri yer almaya başladıkça çekildiği yerin Sivrihisar ilçesi olduğu anlaşılmıştır.

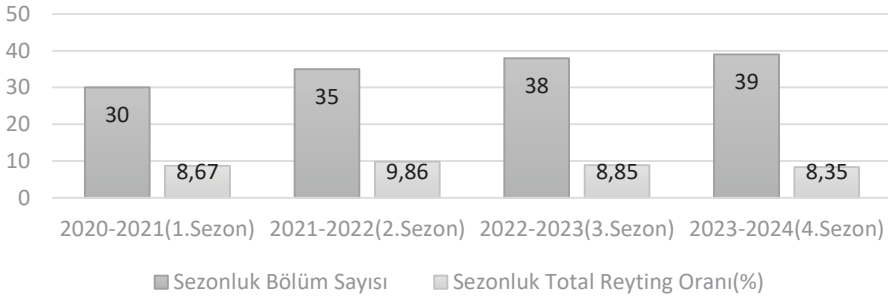
Şekil 6.1: Gönül Dağı dizisi sezon afişleri

Kaynak: <https://boxofficeturkiye.com> (Erişim Tarihi:15 Ocak 2025).

Gönül Dağı dizisi yayınladığı cumartesi günlerinde büyük bir ilgi görmüştür. İlk dört bölümü dışında reytinglerde ilk üç sıranın dışında kalmamıştır. Uzun süreler ise birinciliği elinden bırakmamıştır.

Tablo 6.1: Gönül Dağı Dizisi Sezonluk Reyting Ortalaması Tablosu

Kaynak: tiak.com.tr (Erişim Tarihi 15 Ocak 2025).

Tablo 6.1’de Gönül Dağı dizisinin sezonluk bölüm sayısı ve yayınlanan bölümlerin total reytinglerinin ortalaması yer almaktadır. Yayınlanan günlerdeki reyting oranları Televizyon İzleme Araştırmaları (TİAK) sayfasından alınmıştır(tiak.com.tr/tablolari/-Erişim Tarihi: 15 Ocak 2025). Her bölümde alınan total reyting oranları toplanmış ve sezonluk bölüm sayısına bölünmüştür. Bu sayede sezonluk reyting oranı bulunmuştur.

Tablo 6.1 incelendiğinde dizinin tamamladığı ilk dört sezon boyunca belli bir istikrar gösterdiği görülmektedir. Türkiye’de popüler olan dizilerin reytingleri incelendiğinde büyük çoğunluğunun sezonluk reytinginin yedinin üzerinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum göz önüne alındığında Gönül Dağı dizisi tamamladığı dört sezonda Türkiye’de popüler olan dizilerin ortalamasını yakalamış ve geçmiştir. Bu durum izleyicilerin her sezon Gönül Dağı dizisine ilgi gösterdikleri sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Farklı sosyal medya platformlarında dizi ile ilgili yapılan yorumlar incelendiğinde dizinin Anadolu’nun geleneklerini yansıtmaması, izleyicilerin kendi hayatlarından örnekler görmesi, günlük konuları kullanması, çekim yapılan yerlerin samimiliği, izleyici ile dizi arasında bir bağ kurulmasını sağlamıştır. Bu sayede kişiler televizyon ekranlarında kendi hayatlarından kesitler izlediklerini düşünmüştür.

Televizyonun gerçekliği değiştirme özelliğini burada görmek mümkün olmuştur. Dizide kasabanın eteklerine kurulan dağ, Gönül Dağı olarak isimlendirilmiştir. Bu dağ hem kasabanın koruyucusu hem de kasaba halkının duygularını anlayan bir yapı olarak tasvir edilmiştir. Kasaba halkının inandığı değerlere göre bir aşkın, bir garibin gönlü kırıldığı zaman Gönül Dağı’ndan taşlar düşmektedir. Dizinin birinci bölümünden itibaren bu konu senaryonun gidişatına göre farklı bölümlerde işlenmiştir. Sivrihisar ilçesinin eteklerinde kurulduğu Sivrihisar Dağları volkanik dağ olmasından kaynaklı büyük kayalar bünyesinde bulundurmaktadır ancak dağdan taş düşmesi olayı olmamıştır. Bazı izleyiciler taş düşmesi olayının gerçekten yaşandığını düşünmüşlerdir. Dizide çoğu zaman Anadolu halk anlatılarından kısımlar görmek mümkün olmuştur. Bu anlatıların mistik özellik-

leri dizide görülmüştür. Bunlardan bir tanesi Gönül Dağı'nın çobanının hikâyesidir. Çoban kasabanın önde gelenlerinden birinin kızına âşık olur ancak kavuşamazlar. Kasabanın gençleri de çobanla dalga geçerler ve çoban Gönül Dağı'na çekilir, kasabaya bir daha dönmez. Gönül Dağı'nın çobanı yıllar içinde dağa çıkanlara yol gösteren, yaralananları iyileştiren, sadece istediği kişilere görünmeye başlayan bir efsaneye dönüşür. Gönül Dağı'nın çobanının hikâyesi halk anlatılarındaki kavuşamama ve dağların mitolojik özellikleriyle birleştirilmiştir.

Dizide sobalı Anadolu evleri, kız isteme merasimleri, yemekli kır/mahalle düğünleri, dedelerin torunlarına hikâyeler anlatması, bayramlarda akrabaları ziyaret, paylaşma, yardımlaşma gibi Anadolu gelenekleri yansıtılmıştır. Dizi bu anlamıyla üç amcaoğlunun geleceğe dönük, teknolojiye dayalı olan hayallerini Anadolu tarihinin içinde birleştirerek yeni bir gerçeklik yaratmıştır.

Sivrihisar'ın tarihi ve kültürel yapısı da Gönül Dağı dizisinin vermek istediği mesajı iletmesinde yardım etmiştir. Sivrihisar ilçesi Eskişehir'in en büyük ilçesidir. Eskişehir-Ankara kara yolunun üzerinde yer almaktadır. Eskişehir şehir merkezine 97 km, Ankara şehir merkezine 141 km uzaklıktadır. Afyon, İzmir ve Antalya yol ayrımı Sivrihisar'ın 1 km dışındadır. 1070 metre rakıma ve 2987 kilometre kare yüz ölçümüne sahiptir. İlçede kışlar soğuk, sert ve kar yağışlı yazlar ise sıcak ve kurak geçmektedir. Orta kuşakta yer almasından kaynaklı ilçenin toprakları elma, vişne, kiraz, kayısı, badem, incir, üzüm, patlıcan, domates, biber, bamya gibi birçok sebze ve meyvenin yetişmesine uygundur. Bu tarımsal üretim imkânının fazla olması nüfusun büyük çoğunluğunun tarımla uğraşmasına neden olmuştur. Sivrihisar halkının yüzde 80'i tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır (Sivrihisar Kaymakamlığı, 2019).

Eski kent yerleşmesi dağın eteğine doğru yapılmıştır ancak günümüzde yerleşim yerleri güneye kaymıştır (Koç & Koç, 2021:60). Yeni evler için güneydeki düzlük alanlar seçilerek Sivrihisar-Ankara kara yolunun etrafında bir yapılanma tercih edilmiştir. Dağların eteklerinde ise tarihi ve eski evler kalmıştır.

Sivrihisar'ın bilinen tarihi milattan önce 1200 yıllarına kadar dayanmaktadır. O dönem bölgede Frigyalıların egemen olduğu bilinmektedir(Keskin, 2001:14). Anadolu coğrafi konum olarak Kral Yolu'nun güzergâhında yer almasından kaynaklı birçok medeniyetin uğrak noktası olmuştur(Ramsay, 1960:23). Bu durumdan Sivrihisar'da etkilenmiştir. Sivrihisar bölgesi Bizans, Roma ve Eti döneminde vilayet merkezi, Selçuklu döneminde büyük vilayet merkezi, Osmanlı döneminin ilk yıllarında vilayet merkezi olmuştur(Özalp, 1960:13).

Sivrihisar'da tarihi olan mekânların birçoğu Anadolu Selçuklu döneminden kalmıştır. Sivrihisar Ulu Cami en çok bilinen örnektir. Birçok medeniyetin merkezi olan Sivrihisar ilçesi ve tarih turizmi için önemli olan mekânlar, Gönül Dağı dizisinden sonra turist akımına uğramıştır. Gönül Dağı dizisi tarihi mekânların turizmle değerlendirilmesini sağlarken kendi turizm mekânlarının da yaratmıştır. Sivrihisar hem tarihi mekânların hem de Gönül Dağı dizisi mekânlarının yeri olmuştur. Dizi bunu yaparken bazı mekânların anlamlarının da değişmesine neden olmuştur.

7. Sivrihisar'da Anlamları Değişen Mekân Örnekleri

Şekil 7.1: Sefer'in Dolmuş Durağı

Kaynak: <https://www.google.com/earth/> (Erişim Tarihi 15 Şubat 2025).

Şekil 7.2: Sefer'in Dolmuş Durağı Gönül Dağı 7. Bölüm

Kaynak: <https://www.youtube.com/@GonulDagiTRT/> (Erişim Tarihi: 15 Şubat 2025).

Dolmuşçu Sefer karakteri Gönül Dağı dizisinin en sevilen karakterlerinden birisidir. Dolmuşçu Sefer kasaba ve ilçe arasında gidip gelen minibusün şoförüdür. Dizide dürüstlüğüyle, çalışkanlığıyla, yardımseverliğiyle herkesin sevgisini kazanan karakter bu özellikleri sayesinde izleyiciler tarafından çok sevilmiştir. İzleyicilerin ilgisi Sefer karakterinin dizide sahip olduğu mekânlarda da kendisini göstermiştir.

Dizinin ilk beş bölümünde farklı mekânlar dolmuş durağı olarak kullanılmıştır ancak birinci sezon altıncı bölümden sonra ise fotoğraflarda görünen mekân Sefer'in Dolmuş Durağı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu mekân dizide dolmuş durağı olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Google Earth'te Sefer'in Dolmuş Durağı olarak geçen mekân eski zamanlarda Kanı Pazarı, Gönül Dağı dizisi çekilene kadar ise Yoğurt Pazarı olarak bilinmiştir. Sivrihisar'ın yerel halkı hala Yoğurt Pazarı olarak bilse de gelen turistler burayı Sefer'in Dolmuş Durağı olarak bilmektedir.

Sivrihisar'ın tarihi evlerinin ortasında, genellikle köyden gelen ürünlerin satıldığı bir yer olan Yoğurt Pazarı günümüzde hem halkın hem de turistlerin uğrak noktası haline gelmiştir.

Şekil 7.3: Taner'in Evi

Kaynak: <https://www.google.com/earth/> (Erişim Tarihi 15 Şubat 2025).

Şekil 7.4: Taner'in Evi

Kaynak: <https://yandex.com/maps/> (Erişim Tarihi: 15 Şubat 2025)

Şekil 7.5: Taner'in Evi Gönül Dağı 1.Bölüm

Kaynak: <https://www.youtube.com/@GonulDagiTRT/> (Erişim Tarihi: 15 Şubat 2025).

Taner karakteri dizinin başrolü olan karakterdir. Taner zeki, mucit, yardımsever, dürüst, sevdikleri için her şeyi yapan bir karakter olarak izleyicinin karşısına çıkmıştır. Üç amcaoğlundan birisidir. Dizinin ana hikâyesi Taner üzerinden kurulmuştur. Taner'in Evi olarak kullanılan mekân ise dizinin birinci sezonu birinci bölümünden itibaren dizide kendisine yer bulmuştur. Başrolün evi olması dolayısıyla dizinin merkezi konumlarından birisidir. Taner'in Evi normal bir mekânken dizi çekimlerinin başlamasıyla birlikte popülerlik kazanmıştır.

Şekil 7.6: Düğüncü Muammer'in Dükkânı ve Asuman'ın Saz Evi

Kaynak: <https://www.google.com/earth/> (Erişim Tarihi 15 Şubat 2025).

Şekil 7.7: Düğüncü Muammer'in Dükkânı Gönül Dağı 43. Bölüm

Kaynak: <https://www.youtube.com/@GonulDagiTRT/> (Erişim Tarihi: 15 Şubat 2025).

Düğüncü Muammer karakteri sinirli, aksi ama aynı zamanda merhametli bir karakter olarak izleyicinin karşısına çıkmıştır. Üç amcaoğlundan bir olan Veysel'in babası, diğer amcaoğulları Taner ve Ramazan'ın ise amcasıdır. Düğüncü Muammer'in Dükkânı olarak bilinen mekân dizinin ikinci sezonunda 31. bölümünde görülmüştür. Dükkânın olduğu bölge Sivrihisar çarşısına yakın ve esnafların yoğun olduğu bir yerdir. Dizi çekilene kadar dükkân farklı şekillerde kullanılmıştır. Diziden sonra ise dükkânın olduğu bölge turistler tarafından ilgi görmüştür.

Şekil 7.8: Asuman'ın Saz Evi Gönül Dağı 110. Bölüm

Kaynak: <https://www.youtube.com/@GonulDagiTRT/> (Erişim Tarihi: 15 Şubat 2025).

Asuman karakteri müziğe ilgili, türküler söyleyen bir karakter olarak izleyicinin karşısına çıkmıştır. Asuman karakteri dizinin belediye başkanı olan Münir Başkan karakterinin kızı, Ramazan karakterinin eşidir. Asuman'ın Saz Evi ise dizinin dördüncü sezonunda 110. bölümünde görülmüştür. Bazı bölümlerde sıklıkla kullanılan mekân bazı bölümlerde hiç kullanılmamıştır. Beşinci sezonda ise halı dokuma evi ve “Gedelli Halk Eğitim Merkezi” olarak kullanılsa da haritalarda Asuman'ın Saz Evi olarak görülmektedir. Mekân ilk kazandığı anlamı taşımaya devam etmektedir. Mekân dizi öncesinde saz evi, halı dokuma evi veya halk eğitim merkezi olarak kullanılmamıştır.

Şekil 7.9: Münir Başkan'ın Evi

Kaynak: <https://www.google.com/earth/> (Erişim Tarihi 15 Şubat 2025).

Şekil 7.10: Münir Başkan'ın Evi Gönül Dağı Dizisi

Kaynak: <https://www.youtube.com/@GonulDagiTRT/> (Erişim Tarihi: 15 Şubat 2025).

Münir Başkan karakteri dizide Gedelli kasabasının belediye başkanıdır. Halkının her zaman yanında olan, çalışkan, kasabanın gençlerine ön ayak olan bir karakter olarak izleyicinin karşısına çıkmıştır. Münir Başkan'ın Evi dizinin birinci sezonunda sekizinci bölümünde görülmüştür. Mekânın eski dönem evlerinden olması, estetik olarak güzel görünmesi dizinin etkisiyle birleşerek turizm için önemli bir yer olmasını sağlamıştır. Mekân diziden kaynaklı olarak belediye başkanının evi olarak bilinmektedir ancak gerçekte bu ev Sivrihisar belediye başkanlarının evi olmamıştır.

Şekil 7.11: TVR Havacılık

Kaynak: <https://www.google.com/earth/> (Erişim Tarihi 15 Şubat 2025).

Şekil 7.12: TVR Havacılık Gönül Dağı Dizisi

Kaynak: <https://www.youtube.com/@GonulDagiTRT/> (Erişim Tarihi: 15 Şubat 2025).

TVR Havacılık olarak bilinen mekân dizide Ciritçi Abdullah karakterinin torunları olan üç amcaoğluna icatlarını yapması için verilmiştir. Bölge tarım arazilerinin bulunduğu bir bölge olmuştur. Dizinin ilk sezonlarında orada hali hazırda olan ağıl kullanılmıştır. İlerleyen sezonlarda dizinin konusunun gidişatına göre farklı binalar eklenmiş ve TVR Havacılık ismi verilmiştir. TVR Havacılık ismi tamamen diziden gelmektedir, gerçekte böyle bir isim kullanılmamıştır. Bölge Sivrihisar ilçesinin altı kilometre dışında, bağ evlerinin bulunduğu bölgede yer almaktadır. Diziden önce bölgeye sadece evleri olanlar giderken diziden sonra turist sayısında artış yaşanmıştır.

Şekil 7.13: Rıfat'ın Kahvesi

Kaynak: <https://www.google.com/earth/> (Erişim Tarihi 15 Şubat 2025).

Şekil 7.14: Rıfat'ın Eski Kahvesi Dış Çekim

Kaynak: <https://www.google.com/streetview/> (Erişim Tarihi: 15 Şubat 2025).

Şekil 7.15: Rıfat'ın Yeni Kahvesi Gönül Dağı Dizisi

Kaynak: <https://www.youtube.com/@GonulDagiTRT/> (Erişim Tarihi: 19 Mayıs 2025).

Rıfat karakteri dizinin kahvecisidir. Rıfat'ın Kahvesi ise dizide farklı karakterlerin buluşma noktası olmuştur. Merkezi bir konumda yer alan kahve karakterlerin olaylarına katkı sağlamış, kahvelerin kamusal alan olması fikrini görmek mümkün olmuştur.

Rıfat'ın Kahvesi olarak Sivrihisar'da iki yer kullanılmıştır. Birinci yer gerçekte de bir kahvehanedir ve şu an kahvehane olarak kullanılmaya devam etmektedir. İkinci yer ise terkedilmiş bir mekânken Sivrihisar'da başlayan restorasyon çalışmaları ile yenilenen bir yer olmuştur. Mekân Rıfat'ın Kahvesi olarak anlam kazanmıştır.

Yoğurt Pazarı (Sefer'in Dolmuş Durağı) olarak bilinen mekân dışındaki mekânlar kişisel anlamlara sahip olan mekânlar olmuştur. Mekânların tüm halk tarafından kabul edilen bir anlamı olmamıştır. Gönül Dağı dizisinden sonra ise mekânlar yerli halktan bağımsız olarak diziye bağlı anlamlar kazanmışlardır.

İlçede diziyle birlikte sosyal ve ekonomik hareketlilik artmıştır. Diziden önce ilçe Eskişehir-Ankara karayolunun üzerinde yer almasına rağmen uğrak bir nokta olmamıştır. Diziden sonra ise turistlerin Gönül Dağı'nın çekildiği yeri görmek, dizinin atmosferini yaşamak için özellikle geldikleri bir yer haline gelmiştir.

Sonuç

Kitle iletişim araçlarının gelişmesi dünyadaki birçok nokta arasında bağlantı kurulmasını sağlamıştır. Özellikle radyo ve televizyonla birlikte kamusal alan, özel alan kavramlarında değişimler yaşanmaya başlanmış bunun sonucunda kamusal alan kendisine özel alanda yer bulmuştur. Kamusal alan olarak bilinen mekânlar yeni anlamlar kazanmış, apartmanların ortaya çıkması ve devamında odaların ayrılmasıyla birlikte evler de birer kamusal alan haline gelmiştir.

Sivrihisar gibi köklü tarihi geçmişe sahip bir yerleşim yerindeki mekânlar Gönül Dağı dizisinden önce farklı anlamlara sahip olmuştur. Kimisi için çocukluğunun geçtiği ev, kimisi için anılarını biriktirdiği dükkân, ki-

mileri için yollarından geçtiği sokaklar gibi anlamlara sahip olan mekânlar Gönül Dağı dizisinden sonra dizinin belirlediği isimlendirmelerle anılamlandırılmışlardır. Harita uygulamaları, ziyaretçilerin dizide kullanılan mekânları kolay bulmaları için şekillenmiştir. Dizide kullanılan isimlerin harita uygulamalarında da kullanılmasıyla mekânların anlamı giderek değişmiş, Sivrihisar'a özgü birçok özellik Gönül Dağı ile ilişkilendirilmiştir.

Bu çalışma televizyonun, mekânların anlamlarını değiştirme gücü açısından Gönül Dağı dizisi üzerinden somut bir analiz sunmuştur. Simülasyon, kamusal alan ve mekân gibi kavramlar sosyal bilimler literatürüne sosyolojik bakış açısıyla bağlanmıştır. Bunun yanı sıra mekân anlamlarının değişiminin harita uygulamaları üzerinden okunması, medya ve mekân araştırmalarına yeni bir yöntem önerisi olarak sunulmuştur. Bu çalışmada televizyonun sadece bir eğlence aracı olmadığı, toplumsal belleği, mekânları, zihinleri etkileyen kültürel bir araç olduğunun altı çizilmiştir. Televizyon, günlük yaşam pratikleri, teknolojik uygulamalar, turizm alışkanlıkları gibi birçok farklı alanı etkilemiştir. Çalışmayla birlikte sosyal bilimler literatüründe yer alan mekân çalışmalarına televizyon etkisi üzerinden bir katkı sağlaması düşünülmüştür. Teknolojik gelişmeler devam ettikçe gerçek dünyadaki birçok anlam değişecektir. Bu çalışma mekânların kitle iletişim araçlarıyla yeniden şekillenmesi ve dijital uygulamalar tarafından desteklenmesi açısından gelecekteki çalışmalar için bir örnek olacaktır.

Kaynakça

Adorno, Thedor (2011). “Kültür Endüstrisi Kültür Yönetimi”, Çev. Nihat Ülner ve Mustafa Tüzel ve Elçin Gen, İstanbul: İletişim Yayınları.

Arendt, Hannah (1994). “İnsanlık Durumu”, Çev. Bahadır Sina Şener, İstanbul: İletişim Yayınları.

Assmann, Jan (2015). “Kültürel Bellek: Eski Yüksek Kültürlerde Yazı, Hatırlama ve Politik Kimlik”, Çev. Ayşe Tekin, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Ataman, Bora (1998). “Kamusal Alan ve Alternatif Kamusal Televizyon Yayıncılığı”, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aytaç, Ömer (2017). “Kent, Metropol ve Değişen Yer/Mekân İmajları”, Mukaddime Dergisi, Cilt. 8, Sayı. 1, s. 1-23.

Baudrillard, Jean (2005). “Simülakrlar ve Simülasyon”, Çev. Oğuz Adanır, Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Boddy, William (2010). “Televizyon Başlıyor”, Çev. Berkay Ersöz, İçinde “İletişim Tarihi: Teknoloji- Kültür- Toplum”, Der. David Crowley ve Paul Heyer, s. 363–377. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Coşut, Yaşar (2005). “Kültür Süreci Olarak Küreselleşmenin Mekânsal Dönüşüme Etkileri”, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Çalışır, Gülsüm (2021). “Kamusal Alan ve Medya”, İçinde “Eleştirel Medya Kuramları”, Der. Özgür Özer, s. 263–291. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Çetin, Abdulkadir (2006). “Kamusal Alan ve Kamusal Mekân Olarak ‘Sokak’ ”, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Debord, Guy (1996). “Gösteri Toplumu”, Çev. Ayşen Ekmekçi ve Okşan Taşkent, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Dursun, Onur ve Filiz Yıldız (2022). “Yeni Medya ve Kamusal Alan: İletişim Akademisyenlerinin Perspektifi”, Istanbul University Journal of Communication Sciences, Sayı. 62, s. 1–32. <https://doi.org/10.26650/CONNECTIST2022-1040243>.

Foucault, Michel, ve Jay Miskowiec (1986). “Of Other Spaces”, *Diacritics*, Vol.16, No.1 pp. 22–27. <https://doi.org/10.2307/464648>.

Gerbner, George, ve Larry Gross (1976). “The Scary World of TV’s Heavy Viewer”, *Psychology Today*, Vol. 9, No. 1, s. 41–45.

Güllüoğlu, Özlem (2012). “Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyonun Popüler Kültür Ürünlerini Benimsetme ve Yayma İşlevi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Global Media Journal: Turkish Edition*, Cilt. 2, Sayı. 4, s. 64–86.

Habermas, Jürgen (2017). “Kamusallığın Yapısal Dönüşümü”, Çev. Tanıl Bora ve Mithat Sancar, İstanbul: İletişim Yayınları.

Halbwachs, Maurice (2022). “Hafızanın Toplumsal Çerçevesi”, Çev. Büşra Uçar, İstanbul: Heretik Yayınları.

Halbwachs, Maurice (2023). “Kolektif Bellek”, Çev. Zuhul Karagöz, İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Karakök, Elif Çelebi ve Arzu Çakmak (2021). “Sinema ve Dizi Filmlerde Kültür ve Mekân Algısının Turizme Etkisi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı. 54, s. 199–219.

Kaya, Mine (2021). “Sosyal Medya ve Kamusal Alan: Sosyal Medya Mecralarında Kamusal Alanın Sağlanabilirliği Üzerine Araştırma”, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Keskin, Orhan (2001). “Bütün Yönleriyle Sivrihisar”, Ankara: Bayrak Matbaası.

Koç, Canan ve Ahmet Koç (2021). “Sivrihisar (Eskişehir) Geleneksel Kent Dokusunun Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi”, *Ege Coğrafya Dergisi*, Cilt. 30, Sayı. 1, s. 57–72.

Kula, Nesrin (2012). “TV Dizileri Yoluyla Yeniden Üretilen Tüketim Kültürü”, *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 1, Sayı. 4, s. 507–530. <https://doi.org/10.7596/taksad.v1i4.121>.

Lefebvre, Henri (2014). “Mekânın Üretimi”, Çev. Işık Ergüden, İstanbul: Sel Yayıncılık.

Liu Shang, Dan Lai, Songsshan Huang, ve Zhiyong Li (2021). “Scale Development and Validation of Anime Tourism Motivations”, *Current Issues in Tourism*, Vol. 24, No. 20, pp. 2939–2954.

Lull, James (2001). “Medya, İletişim, Kültür”, Çev. Nazife Güngör, Ankara: Vadi Yayınları.

McLuhan, Marshall (2017). “The Medium Is the Message”, İçinde “Communication Theory”, pp. 107–116. New York: Routledge.

Nalçakan Meral, Seda Canoğlu ve Nilay Özsaş (2017). “Televizyon Diziler Yoluyla Türkiye’de İç Mekan Tasarımında Kültürel Kodların Değerlendirilmesi ve Değişen Konut Algısı”, *Sanat ve Tasarım Dergisi*, Cilt. 7, Sayı. 2, s. 68-81.

Nora, Pierre (2022). “Hafıza Mekânları”, Çev. Mehmet Emin Özcan, Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Özalp, Tahsin (1960). “Sivrihisar Tarihi”, Ankara: Tam-İş Matbaası.

Özçetin, Burak (2024). “Kitle İletişim Kuramları: Kavramlar, Okullar, Modeller”, İstanbul: İletişim Yayınları.

Özdemir, Elvan Elif ve Fulya Pelin Cengizoğlu (2023). “Mekân ve Bellek İlişkisinde Kolektif Belleğin İnşası ve Dönüşümü: Mersin Lunapark Örneği”, *Sketch: Journal of City and Regional Planning*, Cilt.5, Sayı. 1, s.77–95.

Özdemir, Murat (2023). “Kolektif Hafızanın Yeniden Üretimi: Ankara Havası Belgesel Filmini Bourdieücü Yaklaşımla Yeniden Okumak”, *Ankara Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 11, Sayı. 1, s. 121-137.

Özgen, Nurettin ve Volkan İdris Sarı (2021). “Kentsel Mekânda Kültürel Kimliğin Yeniden Üretimi: Ankara’daki Kültür Merkezleri Örneği”, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, Cilt. 19, Sayı. 1, s. 128–160.

Postman, Neil (2010). “Televizyon: Öldüren Eğlence; Gösteri Çağında Kamusal Söylem”, Çev. Osman Akınay, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Ramsay, William Mitchell (1960). “Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası”, Çev. Mihri Pektaş, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Yayınları.

Sennett, Richard (1999). “Gözün Vicdanı”, Çev. Süha Sertabiboğlu ve Can Kurultay, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sennett, Richard (2002). “Kamusal İnsanın Çöküşü”, Çev. Serpil Durak ve Abdullah Yılmaz, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sterling, Christopher, ve John Kittross (2010). “Radyo Programcılığının Altın Çağı.” İçinde “İletişim Tarihi: Teknoloji- Kültür- Toplum”, Der. David Crowley ve Paul Heyer. Çev. Berkay Ersöz, s. 322–332. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Şentürk, Rıdvan (2013). “Raymond Williams’ın Televizyon Teorisi”, Selçuk İletişim Dergisi, Cilt. 5, Sayı. 4, s. 186–200. <https://doi.org/10.18094/si.67570>

Tellan, Derya (2016). “Mekân, Eğlence ve Popüler Kültür İlişkisini Değerlendirmek”, TRT Akademi, Cilt. 1, Sayı. 1, s. 136–153.

Urry, John (1999). “Mekânları Tüketmek”, Çev. Rahmi G. Ögdül, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Uysal Bilge, Fulay (2021). “Kamusal Alanların Evrilmesi”, Mimarlık ve Yaşam Dergisi, Cilt. 6, Sayı. 1, s. 141–156. <https://doi.org/10.26835/my.846096>

Wirth, Louis (1938). “Urbanism as a Way of Life.” American Journal of Sociology, Vol. 44, No. 1, pp. 1–24.

Yamamura, Takayoshi (2015). “Contents Tourism and Local Community Response: Lucky Star and Collaborative Anime-Induced Tourism in Washimiya”, Japan Forum, Vol. 27, No. 1, pp. 59–81.

İnternet Kaynakları

<https://www.sivrihisar.gov.tr/ilcemizin-tarihcesi>

İleri Gazetesi. (2023, Nisan 2). Gönül Dağı. <https://www.ilerigazetesi.com.tr/gonul-dagi>

Extended Summary

The development of communication tools has brought about changes. The invention of the telegraph and the telephone has reduced the distances between people and countries. It has enabled the spread of news and people living in different societies to be informed about each other. The development of mass communication tools has gradually eliminated distances. Mass communication tools have paved the way for reaching millions of people at the same time. One of the most important of these tools has been television. Television has created great effects due to the fact that it is a tool that combines image and sound technology and can be used by people in their private places. The aim of this study is to understand the effects of television on place, public space and memory. For the purpose of the study, the Gönül Dağı series and the Sivrihisar district of Eskişehir, where the series was shot, were taken as a sample. The semantic change of the places in the district after the series was analyzed using content analysis methods using map applications such as Google Earth and Yandex Maps. The conceptual frameworks of public space, place, memory and television are presented in the study, respectively. Finally, information about the Gönül Dağı series and examples of the places it has changed are presented.

Public space has found a place for itself with different names throughout history. The public space is defined in its most general sense as the area where people live together, communicate with each other in social life, share their ideas and have a purpose for existence. Many studies have been conducted on the public space, but public space studies are generally based on the works of Jürgen Habermas, Richard Sennet and Hannah Arendt. In the 18th century, Habermas defined the public space as places where ideas are discussed and everyone expresses their opinions democratically. He saw the most important of these places as coffeehouses. Habermas says that there were 3000 coffeehouses in London in the 18th century. Arendt, on the other hand, saw the public space as the basis of human existence. According to Arendt, no human being can live without the existence of other people. People have to be in constant communication

with each other. Arendt did not consider people who do not communicate with others as human. She called them “animal laborans” (living beings that only continue their lives and do not have human characteristics). In addition to Habermas, Arendt included the idea of social place in the idea of public space. The social sphere has become an area between the private sphere and the public space. Political ideas spoken in the public space and personal ideas spoken in the private sphere have not been transferred to this area. The social sphere has become the area where people meet their social needs.

Sennet, on the other hand, defined the public space as every place outside of their private sphere. Every place where a person leaves their home and talks to other people has a public space feature for them.

In this sense, public spaces have not been places separate from place. Place has not been defined as a physical place only. It has been defined as place in places where there are social relations such as parks, gardens, squares. Place has also been the place where memory and meaning are produced. Names such as Assmann, Halbwachs and Nora who work on place have not thought of place within physical boundaries. They have argued that it is correct to define everything that reminds the past and preserves memory as place.

Public space, place and memory have undergone changes with the mass media. In particular, the emergence of tools such as cinema and television, where image and sound technologies are combined, has caused the meanings of places to change. Television has become a tool that carries the public space to the private sphere. In some cases, it has created different public spaces within the private sphere. Television has blurred the line between the real and the virtual. Television has recreated reality with its visual possibilities. It has popularized the people, clothes and places seen in movies and TV series and has become a culture industry. Places shown on TV have also gained touristic features. Braveheart in Scotland, Lord of the Rings in New Zealand, and Lucky Star in Japan in Washimiya are given as examples of this. In this process, places are first

coded through visual images and then renamed through map applications and social media. In this context, touristic meaning transforms the place both physically and symbolically. As the place transforms, it begins to lose its previous meanings over time, and this situation also affects the social memory. The Gönül Dağı series started airing in 2020. The series tells the story of the lifestyle, hopes and friendships of the Anatolian people. In this way, viewers have seen pieces of their own lives in the series. The series has achieved high ratings in the seasons it has completed. The fact that it was watched by a large number of people made the locations where the series was shot popular. With the Gönül Dağı series, many locations in Sivrihisar gained new names and meanings. The houses, cafes, and streets identified with the characters of the series are referred to as “Taner’s House”, “Sefer’s Dolmuş Durağı”, “Asuman’s Saz Evi” in map applications and are sought after by tourists in this way. While television creates an environment for viewers, it has also caused the meanings of existing environments to change. This analysis, which was conducted through map applications such as Google Earth and Yandex Maps in the context of the Gönül Dağı series, contributes to the media-place relationship and suggests an original method for place studies in social sciences. It will also be an example for studies to be conducted on place-media.